

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 10 december 2009

MEDITATIE

Micha's Advents-verwachting

En nu zegt de profeet: "ik zal wachten op de God mijns heils". Ik zal wachten. Het is een geloofsgedaan van Micha, want alleen het werkbare geloof kan wachten. Dat wachten van hem is ook een heilig wachten, het is een hopen op de God des heils, gelijk men het ook vertalen kan: ik zal hopen.

De levende hoop heeft een wortel. waar zij uit op komt, het is een vrucht van het nieuwe leven, dat uit God is. Het is die hoop gelijk de apostel Petrus schrijft: "Die ons naar Zijn grote barmhartigheid heeft wedergeboren tot een levende hoop", welke is in tegenstelling tot de valse hoop, welke wortelt in bedrieglijk mensenwerk, wat gebouwd is op een traan, wat gemoedelijkheden, roering in het gemoed, hoeveel kan er zijn, dat toch eeuwig ver af is. Waar Christus van sprak; velen zullen te dien dage zeggen, hebben we niet in Uw Naam geprofeteerd, krachten gedaan, duivelen uitgeworpen? En dan zal Ik hun openlijk aanzeggen: "Ik ken u niet". De ware hoop heeft een fundament,

Maar ik zal uitzien naar den Heere, ik zal wachten op den God mijns heils; Mijn God zal mij horen.

Micha 7 : 7

gelijk als de voorzichtige bouwer zijn huis gebouwd heeft op de steenrots. zo is het huis van de ware hoop gebouwd op de enige ware Steenrots Christus Jezus. Deze hoop, welke door de Heilige Geest in het hart gewerkt is en geen ander fundament heeft dan Jezus Christus en Die gekruisigd. Alle leunsels en steunsels worden ontnomen, alle hoop ontvalt buiten dat enige Fundament. Deze ware en levende hoop en verwachting van Gods kerk is een dierbare genade, die de Heere aan Zijn volk geeft en welke onlosmakelijk verbonden is met geloof en liefde. De profeet zegt: "Ik zal wachten (hopen) op den God mijns heils". De Heere alleen is voor hem de bron van zaligheid, van alle heil, verlossing en redding. Dat mag

Micha nu door het geloof beoefenen. Hij zegt: "De God mijns heils" en dan heeft dat geloof een mijnend karakter. Hoewel er tijden kunnen zijn in het leven van Gods volk, dat ze niet geloven kunnen en met de vader van de maanzieke knaap uitroepen: "Ik geloof Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp". Zo is dan de hoop van Gods kerk een levende hoop, een levende verwachting, die zich uitstrekt tot Hem, Die het voorwerp is van hun hoop en verwachting, en die met de dichter van Psalm 53 uitzien naar Zijn gezegende komst. Och, dat Israëls verlossing uit Sion kwame.

Kent u dat uitzien, hopen en verwachten naar de vervulling der beloften, naar de Belofde des Vaders? Daarna zegt de profeet: "Mijn God zal mij horen". Wat voor vlees en bloed onmogelijk blijft, is een heilige vanzelfsprekendheid voor het geloof, dat door de liefde werkzaam is, ook al kan het zijn, dat alles tegen schijnt te zijn en in uw ziel gespot wordt: "waar is nu de God op Wien gij bouwdet en aan Wien dat gij uw zaak vertrouwdet?" De vijand spot met de geloofsverwachting van Gods kerk.

O, wat kan er een strijd zijn in het leven van Gods ware volk of hun werk wel in der waarheid is. Maar nu mag Micha geloven, dat de Heere hem zal bevrijden en zal verlossen. Dat is dan geen vrucht van eigen akker, maar de Heere doet hem dat geloof beoefenen door de bediening des Geestes.

Zo mag de profeet het uit zijn hand geven en in de hand des Heeren leggen. Micha mag geloven, dat de Heere het doen zal. Dat Hij zal verlossen op Gods tijd en wijze. Hoe dan ook de vijanden spotten: geen heil bij God. Maar nu is het de Heere, die de vijanden van Zijn volk zal beschamen. Want Sions Verlosser is gekomen, dat wil ook Micha's advents-verwachting ons leren. Het woord advent, het wil toch zeggen: Hij komt, Hij is gekomen. Hij is gekomen als Sions Verlosser, gelegd in de beestenstal in Bethlehem, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet, om Zijn volk te verlossen van de vloek der wet, te

Inhoud

- 1 Meditatie: Micha's Advents-verwachting
- 2 Bijbelstudie: In Uw boek... (22)
- 4 Het Heilig Avondmaal en de drie stukken (2)
- 5 Gezette hoogtijden: Chanoeka - Lichtfeest
- 6 Werken voor de Kerk
- 7 Is iemand krank onder u (9)
- 8 Boekaankondigingen
- 9 Boekennieuws
- 10 Kerknieuws
- 10 Berichten
- 11 Kerkdiensten

88e jaargang

Nr. 11

verlossen van schuld en straf om voor Zijn volk een recht ten eeuwige leven te verwerven. In Christus ligt nu de zaligheid van Gods volk eeuwig vast, want Hij is de nooit beschamende Rotssteen Zijner ellendigen. Deze zaligheid worden nu al Gods kinderen deelachtig door inlijving in Christus, welke plaats heeft in de wedergeboorte, hetwelk de levendmaking van Zijn volk is.

Maar nu alleen voor zover het geloof Christus en Zijn weldaden mag toeëigenen, heeft de kerk er de troost van. De Heere geve licht om onze weg te bezien. Hij doe het gemis meer en meer inleven, opdat het geve levende werkzaamheden des geloofs aan de troon der genade, om in een uitzien, een hopen, een wachten des geloofs uit te zien naar de vervulling Zijner beloften en met de dichter te beoefenen:

*Maar de Heer' zal uitkomst geven,
Hij die 's daags Zijn gunst gebiedt;
'k Zal in dit vertrouwen leven;
en dat melden in mijn lied.
'k Zal Zijn lof zelfs in de nacht
Zingen daar ik Hem verwacht.
En mijn hart, wat mij moog' treffen
Tot den God mijns levens heffen.*

Brakel, ds. T.M. van Dijk

BIJBELSTUDIE

22

In Uw boek...

Psalm 139:15-16

Er is nóg een boek Gods, namelijk het boek des levens of het boek des levens des Lams (Filippenzen 4:3, Openbaring 13:8, 21:27). Van de grondlegging der wereld heeft God daarin al de namen geschreven van degenen die Hij van eeuwigheid tot zaligheid heeft verordineerd (Openbaring 17:8).

Ook dit is menselijkerwijs van God gesproken, want door dit boek is niet anders te verstaan dan Zijn eeuwige raad en onveranderlijk besluit der genadige verkiezing tot het eeuwige leven.

Wie zullen inwoners zijn van het hemelse Jeruzalem? Wier namen staan geschreven in de hemelen (Lukas 10:20). Op de jongste dag zal het boek des levens geopend worden (Openbaring 20:10). Alsdan zal er volkomen overeenstemming blijken te zijn tussen de namen van hen die aan Christus' rechterhand staan, en de namen die God de Vader van eeuwigheid in dat boek geschreven heeft. Het is de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven

zijn! (Hebreeën 12:22).

De diepe val in Adam, Gods beeld verloren, in zonde ontvangen en geboren, onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, een vijand van vrije genade... O, als er geen verkiezing zou zijn, wie zou dan zalig worden? Want tenzij iemand –wie ook– wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien (Johannes 3:3). Eeuwig wonder als een mens uit God wordt geboren door Woord en Geest. Eeuwig wonder als Zijn Maker ook zijn Herschepper is en hem vernieuwt naar Zijn evenbeeld.

God ontfermt Zich diens Hij wil, en verhardt dien Hij wil, naar Zijn welbehagen. O mens, wie zijt gij, die tegen God antwoordt? Zal ook het maaksel tot dengene die het gemaakt heeft zeggen: Waarom hebt gij mij alzo gemaakt? Heeft de grote Pottenbakker geen macht over het leem, om uit dezelfde klomp te maken het ene vat ter ere, en het andere ter onere (Romeinen 9:18-21).

De mens heeft altijd wel wat te antwoorden, zo hij meent. Van geen van

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Wvd. hoofdredacteur:

ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele, Hyacinthenstraat 1, 2161 XN Lisse,
tel. 0252-413800, fax 0252-420471
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk **woensdag 17.00 uur** vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten, postbus 608, 3440 AP Woerden, tel. 0348-489900, fax 0348-483599, e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop, postbus 33, 2950 AA Alblisserdam tel. 078-6912899, fax 078-6919536 e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties € 0,70 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag** in het bezit van de drukker te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk maandagmorgen** 9 uur.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan: Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten, postbus 608, 3440 AP Woerden, tel. 0348-489900, fax 0348-483599, e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 11,50 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober); voor het buitenland: € 23,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 110,-; USA \$ 110,-.

Correspondentie-adres

Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker, 1233 Leffingwell Av, N.E., Grand Rapids, Michigan, U.S.A. 49505.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van: de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

de boeken Gods moet hij iets hebben en zeker niet van het boek des levens. Maar als door de genadige werking van Gods Geest al onze opstandige praatjes en brutale uitvluchten gaan verstommen... Als een mens geleerd wordt dat hij goed uit de hand van zijn Schepper is voortgekomen... Als zijn zonden hem aanklagen... Als hij mag belijden dat het onrecht bij God nooit wordt gevonden, en hij geen verkiezing, zaligmakende roeping of één enkele kruimel genade meer waardig is... Zie, dan gaat het eenzijdige werk van de God des welbehagens de grootste waarde krijgen. Geopenbaard in de Middelaar, de tweede Persoon in het Goddelijke Wezen, Die vlees en bloed heeft aangenomen uit de maagd Maria. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, om verlorenen te zaligen en vijanden met God te verzoenen.

O, God zorgt voor Zijn Eigen eer én voor de zaligheid der Zijnen. Hij schept de vrucht der lippen, namelijk de vrucht der lippen die Zijn Naam belijden (Jesaja 57:19, Hebreëën 13:15). Ja, dat is *scheppen*, dat is een onuitsprekelijke wonder van Gods macht en genade. Om dát herschepend werk leren Gods kinderen bedelen: 'Scep mij een rein hart, o God, en vernieuw in het binnenste van mij een vasten geest' (Psalm 51:12). En dit zal hun troost en vaste grond van zaligheid zijn: Zo zegt de HEERE, uw Maker en uw Formeerder van den buik af, Die u helpt: Vreest niet, o Jakob, Mijn knecht, en gij, Jeschurun, dien Ik verkoren heb...want Ik heb u verlost; Ik heb u bij uw naam geroepen, gij zijt Mijne (Jesaja 44:2, 43:1). 'Zo (is) (het) dan niet desgenen die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods' (Romeinen 9:16). 'Zo dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel; het oude is voorbij gegaan, zie, het is alles nieuw geworden' (2 Korinthe 5:17).

Geliefde vriend of vriendin, als uw hart woelt terwijl u dit leest, lees de Dordtse Leerregels rustig en aandachtig door, en bid God of Hij dit belijdenisgeschrift voor u tot een troostboek wil maken.

Al deze dingen...

Al deze dingen, al die...Alsof elk ding met de vinger wordt aangewezen, het één en het ander, niets uitgezonderd. Die alle waren in Gods boek geschreven. Wat een diepte is er in dit woord! Als een kindeke door Gods hand als een borduursel gewrocht wordt, en er

ontbreekt één ding.... Als Gods ogen de ongeformeerde klomp zien, hoe-wel bepaalde dingen zijn anders dan gewoonlijk... Zijn dan ook *die* dingen in overeenstemming met Gods boek? Wie heeft de mens de mond gemaakt? Wie heeft de stomme of dove gemaakt? Wie heeft de ziende of blinde gemaakt? Wie heeft dit gehandicapte kindeke gemaakt? God Zelf geeft antwoord op deze vragen, en zegt: 'Ben Ik het niet, de HEERE' (Exodus 5:11)?

Bij de geboorte toont de Maker het kindeke dat Hij formeerde aan de ouders, en zegt: Aanmerk het werk Gods, beschouw het aandachtig (Pre-

Eeuwig wonder als een mens uit God wordt geboren door Woord en Geest. Eeuwig wonder als Zijn Maker ook zijn Herschepper is en hem vernieuwt naar Zijn evenbeeld.

diker 7:13). Zou Ik Mij vergissen of is uw inzicht beter? Mag Ik niet doen met het Mijne wat Ik wil? Dit kindeke is zoals Ik wilde dat het zijn zou. Ik geef u dit kindeke, en mét dit kindeke een bijzondere opdracht. Heb het lief en draag er zorg voor. Kan Ik u niet kracht en wijsheid geven? Kom met dit kindeke naar Mij!

Om dán te mogen belijden: Uw ogen hebben ook de ongeformeerde klomp van dit kindeke gezien; en al deze dingen waren in Uw boek geschreven... Om dan níet te zeggen in opstand: Waarom hebt Gij alzo gedaan? O, altijd heeft een mens bekering nodig, en zonder die genade is hij het nooit met God eens; ook niet als in zijn ogen alles voorspoedig gaat.

Eens zag God al wat Hij gemaakt had, en ziet het was zeer goed (Genesis 1:34). Maar nu is er naar Zijn rechtvaardig oordeel de bezoldiging der zonde, die zich op allerlei wijze openbaart. Gods hand maakt een borduursel in de moederschoot, maar Hij neemt het weg eer het voldragen is. Hij formeert een kindeke, maar het

sterft kort na de geboorte. Anderen komen tot wasdom, maar zijn zat van onrust. Moeite en verdriet woelen in de geslachten, totdat zij de weg gaan van alle vlees. En al die dingen waren in Gods boek geschreven, toen nog geen van die was. Oók de werken waarvan de Prediker zegt: Wie kan recht maken wat Hij krom gemaakt heeft (Prediker 7:13)? Inderdaad, God is soeverein en Hij is ver van onrecht, maar... O, als God eens een mens beproeft en zegt: Ik weet wel wat je belijdt, maar nu zal Ik eens bezien of je hart in overeenstemming is met je belijdenis...

Na een lezing over het boekje van Th. Boston "Het kromme in het levenslot", vertelde een man: 'Mijn vrouw en ik kregen een kindje en merkten na verloop van tijd dat het gehandicapt was. Ik zei: Wat moet ik met zo'n kind? Toen liet de Heere me zien: Wat moet dit kind met zo'n vader?'

In Londen bezocht een predikant een inrichting voor doofstomme kinderen. Hij wilde weten of er nog onder waren die bliken gaven van oprechte genade. Onder die kinderen was een kleine jongen. De predikant schreef op een bord: Wie heeft de wereld geschapen? Het jochie nam het krijtje en schreef onder de vraag: In den beginne schiep God de hemel en de aarde. De predikant schreef: Waartoe kwam de Heere Jezus in de wereld? Het kind schreef: Dit is een getrouw woord en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om de zondaren zalig te maken. De derde vraag van de predikant was: Waarom ben jij doofstom geboren, terwijl ik horen en spreken kan? De ogen van die jongen zou hij nooit vergeten, toen deze onder die derde vraag schreef: Ja, Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U.

Een psalm van David, voor de opperzangmeester! Uw ogen hebben mijn ongeformeerde klomp gezien en al deze dingen waren in Uw boek geschreven, de dagen als zij geformeerd zouden worden, toen nog geen van die was.

(wordt vervolgd)

Barneveld,

ds. C. Hogchem

Het Heilig Avondmaal en de drie stukken

Droefheid over de zonde

We zagen in het vorige artikel hoe het Avondmaalsformulier bij de zelfbeproeving uitgaat van de drie stukken, ellende, verlossing en dankbaarheid. Aan de hand daarvan hebben wij ons te beproeven. We waren bezig met het stuk van de ellende en met de vraag hoe diep de ontdekking aan onze zonde moet zijn. Ik heb er in dat verband op gewezen dat het allereerst gaat om de aard van de ontdekking. We willen daar nog dieper op ingaan. Bij de ontdekking aan de zonde door de Heilige Geest, gaan we doorleven, niet alleen dat we gezondigd hebben, maar dat we *tegen God* gezondigd hebben. Dát geeft die droefheid in het hart. Het wordt waar van binnen: Nooit heeft iemand zoveel kwaad tegen zoveel goed bedreven. Gezondigd tegen een God, Die al onze liefde en al onze eer waardig is. Dat kost tranen van droefheid. Dat kunnen tranen zijn die langs de wangen stromen, maar dat kunnen ook zieletranen zijn; een ander ziet ze niet, maar ik voel die schrijnende pijn van binnen, dat ik God kwijt ben en dat ik

Het gaat erom of alle steunsels en gronden buiten Christus ons zijn ontvallen en we nergens meer kunnen rusten dan in Jezus alleen.

tegen Hem gezondigd heb. Dat is met recht liefdesverdriet, omdat het voortkomt uit de ingestorte liefde in het hart bij de wedergeboorte, en omdat die liefde de zondaar naar de Heere toe trekt. Daarom ligt er toch iets zoets in, zodat ik die tranen niet zou willen missen voor de vreugde van deze wereld. Dat liefdesverdriet kenden Kaïn en Judas niet.

Kennen wij die droefheid? Dat hebben we ons af te vragen met het oog op het Heilig Avondmaal. Ik weet wel, dan moet u zeggen: Kende ik er maar

meer van. En er is nog zoveel eigenliefde en liefde tot de zonde in uw hart. Maar dan mag u toch wel eens zeggen met Petrus: 'Heere! Gij weet alle dingen, Gij weet dat Ik U liefheb' (Johannes 19:17). Die liefde maakt de zonde zo smartelijk.

En dan is er nog iets: De droefheid over de zonde verdiept zich als ik mijn zonde leer zien in de bloedende wonden van Christus. Dat is een verdere gang in het geestelijke leven. Zo vinden we het ook in het Avondmaalsformulier: 'Aangezien de toorn Gods tegen de zonde zo groot is ... dat Hij die aan Zijn lieve Zoon Jezus Christus met de bittere en smadelijke dood des kruises gestraft heeft'. Juist dat maakt het mishagen en die veroetmoediging over de zonde zo diep. Nooit is de droefheid over de zonde dieper, dan wanneer ik komen mag tot de kennis van Christus en leer zien wat mijn zonden die trouwe Zaligmaar hebben gekost.

Zo diep, dat ik niet meer buiten Christus kan

Hoe diep moet de kennis van mijn zonden zijn? Zo diep, dat het aan mijn kant "buiten hope" is geworden. Daarvoor is de ontdekking door de Wet zo nodig. In het licht van Gods Wet en Gods heilig recht worden mijn beste werken enkel zonde. De heilige God kan alleen maar tevreden zijn met volmaakte werken, en waar zal ik, arme zondaar, die ooit vandaan halen? Al mijn werken zijn vol zonde, vol eigenbedoeling, vol tekort. Niet alleen mijn ongerechtigheden, maar mijn *eigengerechtigheden* zijn niet anders dan een wegwerpelijk kleed. Dat wordt bevindelijke werkelijkheid. Zo leer ik afzien van alle zelfverlossingspogingen buiten Christus om. Zo komen al mijn wegen om de woorden van het Avondmaalsformulier te gebruiken "midden in de dood" uit. Zolang mijn wegen niet doodgelopen zijn, zal ik toch nog iets zoeken om op te steunen buiten Christus. Lees Bostons "Viervoudige staat": er zijn wat een bijlagen nodig voor een zondaar is afgebracht van zijn eigen

werk. Maar dan zegt Boston ook dat de Heere vrij is, hoe Hij een zondaar leidt. Niet ieder gaat er even diep door. Als we maar zover komen dat we leren afzien van onze eigen werken.

Hoe diep moet de kennis van mijn zonden zijn? Wilhelmus à Brakel gaat ook op die vraag in ("Redelijke Godsdienst"). Zo diep, zegt hij, dat ik niet meer buiten Christus kan en buiten Zijn bloed. Daar gaat het uiteindelijk om. Christus is de Gastheer aan Zijn tafel. Weten we *hoe* we Hem nodig gekregen hebben? Weten we *waarom* we Hem nodig gekregen hebben als Borg en als Zaligmaar?

En dan is de Heere vrij hoe Hij Zijn kinderen leidt. De één heeft een meer evangelische leiding en de ander een meer wettische. De één komt door de noorderpoort en de ander door de zuiderpoort. Bij de één gaat het door grote diepten en schokken heen, bij de ander meer geleidelijk. Maar het gaat erom of alle steunsels en gronden buiten Christus ons zijn ontvallen en we nergens meer kunnen rusten dan in Jezus alleen. Ik moet zo diep aan mijn zonden zijn ontdekt dat ik niet meer buiten Christus kan. Zo diep dat, om het met Kohlbrugge te zeggen 'het licht van mijn ogen niet meer bij mij is'. Dan weten we, om het met Calvijn te zeggen 'hoe groot onze ellende is zonder Gods genade'. Het gaat erom, dat we aan onszelf leren wanhopen, opdat onze hoop alleen op Christus zou zijn.

Het stuk der verlossing

Nadat we stil hebben gestaan bij het stuk der ellende, gaan we nu naar het stuk der verlossing. Ook ten aanzien van dat stuk heb ik mijzelf te onderzoeken als het gaat over de toetreding tot de tafel des Heeren. We luisteren eerst weer naar ons Avondmaalsformulier. 'Ten andere, onderzoek een iegelijk zijn hart, of hij ook deze gewisse belofte van God gelooft, dat hem al zijn zonden, alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus, vergeven zijn; en de volkomen gerechtigheid van Christus hem als zijn eigen toegerekend en geschonken is, ja, zo volkomen, alsof hijzelf in eigen persoon, voor al zijn zonden betaald, en alle gerechtigheid volbracht had'.

Met name dit gedeelte roept bij velen strijd op. In het pastoraat rondom het Heilig Avondmaal stuit men daar steeds weer op. Het staat er toch, dat men weten moet dat al zijn zonden vergeven zijn? Het staat er toch dat

men geloven moet dat de gerechtigheid van Christus toegerekend en geschonken is? Mogen bekommerden, die deze wetenschap missen, dan wel toetreden? Is het Heilig Avondmaal dan niet alleen voor verzekeren in de genade?

Is een volkomen geloof nodig?

Moet men om toe te treden tot de tafel des Heeren een *volkomen* geloof hebben en een *volkomen* boetvaardigheid? Dat te beweren noemt Calvijn een 'verderfelijke manier van onderricht'. Op die manier zouden allen, zonder enige uitzondering, uit-

gesloten zijn. Laten we eens luisteren hoe teer Calvijn hierover spreekt en ik citeer daarbij uit Calvijns "Traktaat over het Avondmaal" (1541): 'Wanneer wij in ons een onvolkomen geloof gevoelen en wij niet zo'n zuiver geweten hebben, dat het ons niet beschuldigt van vele zwakheden, dit verhindert ons toch niet om toe te treden tot de heilige tafel des Heeren. Mits wij midden in onze zwakheden in ons hart gevoelen zonder huichelarij en veinzerij, dat wij hopen op ons heil in Christus en dat wij begeren te leven volgens de regel van het Evangelie'.

De zwakheid en onvolkomenheid van ons geloof, zo zegt Calvijn, moet ons juist een aanmoediging betekenen om tot het Heilig Avondmaal te komen. 'Alleen wij komen er niet zonder geloof en boetvaardigheid. Het eerste is verborgen in het hart en daarom geeft ons geweten ons getuigenis voor God. Het tweede openbaart zich door de werken. Daarom treedt het op de één of andere manier aan de dag in ons leven'.

(wordt vervolgd)

Zeist, ds. J.J. van Eckeveld

GEZETTE HOOGTIJDEN

Chanoeka - Lichtfeest

We lezen in Johannes 10: 'En het was het feest der vernieuwing des tempels te Jeruzalem, en het was winter' (vers 22). In deze tekst gaat het over Chanoeka. Letterlijk betekent dit woord inwijding. Dit feest is ontstaan in de tweede eeuw voor Christus. In het jaar 168 v. Chr. had de Syrische koning Antiochus IV Epiphanes Jeruzalem veroverd en de tempel geplunderd. De altaren waren verwoest, en op de plaats van het brandofferaltaar kwam een groot beeld van de Griekse afgod Zeus.

Het was een donkere tijd van geestelijke onderdrukking voor het Joodse volk. De Joden kwamen in opstand tegen de Syrische bezettingsmacht. Judas de Makkabeër had de leiding. Het eerste doel was om de tempel weer in bezit te nemen en de eredienst te herstellen. Toen de tempel heroverd was, heeft Judas de Makkabeër opdracht gegeven om de tempel te reinigen en te vernieuwen. Het brandofferaltaar werd hersteld naar de regel van het heiligdom.

Toen brak de officiële Chanoeka (=inwijding) aan. Acht dagen werd er feest gevierd en er was grote vreugde in Jeruzalem. De Griekse afgod Zeus werd verwijderd, en de dienst van de Heere hersteld. Het Griekse denken had niet het laatste woord. Het Woord mocht zegevieren. De wereld kreeg niet de overhand over de kerk. Dit

wonder werd overdacht tijdens Chanoeka. Hoe is dat onder ons? Welke plaats heeft de wereld in ons huis, gezin en persoonlijke leven? Heeft het Woord bij ons het laatste woord?

Toen Judas de Makkabeër de tempel had vernieuwd, moest in het heilige de kandelaar worden aangestoken. Het verhaal vermeldt dat Judas toen een klein kruikje met olie vond en daarmee gebeurde een wonder. Op die olie brandde de kandelaar wel acht dagen! Daarom wordt Chanoeka ook wel het feest van het licht genoemd. Een acht-armige kandelaar, de zogenaamde Menorah, staat tijdens deze acht feestdagen centraal. Iedere volgende dag wordt een volgende arm van de kandelaar aangestoken.

Daarbij spreekt het Joodse volk verschillende gebeden uit. Indrukwekkend klinkt het: 'Laat, o Heere, het licht van uw heilig Woord als lichten van dit feest wassen en toenemen, van dag tot dag, tot de kandelaar Uwer waarheid strale in zijn volle glans! Dan zal het in de avond klaarlichte dag zijn, want dan zal de Heere Koning zijn over de ganse aarde'. Dat mag ook onze begeerte wel zijn. Dat het licht van het Woord ons dagelijks zou mogen leiden. Dat er een verlangen mag zijn naar het volkomen licht, dat Christus alles zal zijn en in allen. Maar bij het aansteken van de Menorah wordt ook gebeden: 'O Heere,

onze God, bewaar ons voor afval van Uw heilige leer, en rust ons ook toe met kracht en moed in alle verzoeking'. Ook deze woorden mogen ons gebed wel zijn. Men was blij toen in de tweede eeuw voor Christus de tempel opnieuw mocht worden ingewijd. Maar men besepte ook dat ze in

Christus alleen kan de duisternis van ons hart verdrijven. Chanoeka is na acht dagen voorbij. Het licht van Christus is een eeuwige licht.

de toekomst bij de waarheid van het Woord moesten *blijven*.

Tijdens de acht feestdagen moet de Menorah vanaf de straat zichtbaar zijn. Daarin is ook een les. De Heere Jezus zei: 'Laat uw licht also schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken'. Staan wij zo in de maatschappij waarin wij leven? Brandt de lamp van ons leven op de olie van de Heilige Geest? Zijn we een lichtend licht en een zoutend zout?

Christus was tijdens het Chanoeka-feest in de tempel. We lezen in Johannes 10 dat hij wandelde in het voorhof van Salomo. In Johannes 8 had Hij

gesproken: 'Ik ben het Licht der wereld; die Mij volgt, zal in de duisternis niet wandelen'. Alleen vanwege dit Licht is er verwachting voor het Joodse volk. Maar laten we dit ook voor onszelf niet vergeten. In de decembermaand viert het Joodse volk Chanoeke. Bij ons is het dan adventstijd. Kennen we persoonlijk een uitzien naar de opgang van de Zon der gerechtigheid? Christus alleen kan de duisternis van ons hart verdrijven. Chanoeke is na acht dagen voorbij. Het licht van Christus is een eeuwige licht.

In iedere synagoge brandt de *Neir*

toomed. Het is een licht dat altijd brandt, een gedurig licht. Het is een herinnering aan de gouden kandelaar die in de tempel stond. We hebben het gedurig licht van Christus nodig. Simeon heeft de rijkdom van dit licht gezien toen hij in de tempel kwam en het Kind Jezus in zijn armen nam: 'Een licht tot verlichting der heidenen en tot heerlijkheid van Uw volk Israël'. Ziet u uit naar deze verlichting van het hart voor uzelf *en* voor het Joodse volk?

Lisse,

ds. C. Neele

teriële (ethische) onderwerpen. In het tweede tijdvak van vijftig jaar gaat het vooral om wetgeving op tal van terreinen, die het (overheersend) christelijke karakter van onze samenleving fundamenteel aantasten.

We noemen de Algemene wet gelijke behandeling, de abortus- en euthanasiewetgeving, de (homo-) huwelijkswetgeving, de wet op de koopzondagen, de wetgeving experimenten met menselijk weefsel.

We geven van tijd tot tijd ook adviezen aan kerkenraden over de veiligheid van kerkgebouwen, het leenrecht betreffende de kerkbibliotheek, kerktelefoon etc. Of advies over hun protest tegen de lokale overheid.

Vrij recent hebben we kerkenraden (desgevraagd) geadviseerd over hun rol richting de lokale overheid bij het bestrijden van vandalisme en overlast door onze kerkelijke jeugd bij de oudejaarsviering.

Dilemma's en keuzen

Het spreekt vanzelf, dat het deputaatschap niet op elke onbijbelse ontwikkeling kan reageren. Het is niet zelden een worsteling om de juiste keuzen te maken, en bovendien het juiste moment te bepalen. Eerlijk gezegd: onze personele capaciteit is daarvoor ook te beperkt. Wij gaan selectief te werk.

Zo reageren en protesteren we niet als het om lokale kwesties gaat. We komen ook niet in actie wanneer we weten dat anderen al een protest of bijbels getuigenis laten horen. Andere reformatorische kerkverbanden bijvoorbeeld, maar ook gelijkgezinde maatschappelijke organisaties. We proberen dan wel zoveel mogelijk steun te betuigen.

In breder verband participeert het deputaatschap in het Interkerkelijk Overleg in Overheidszaken (CIO). In dit overleg wordt regelmatig de relatie kerk-overheid aan de orde gesteld. Het CIO volgt bijvoorbeeld kritisch de overheidsbemoediging met kerkgebouwen. Waar nodig wordt daartegen geprotesteerd.

We vinden het belangrijk dat we ons van tijd tot tijd ook richting de samenleving laten horen.

De Generale Synode heeft het deputaatschap die ruimte gegeven en het mandaat tijdens de laatste zitting uitgebreid.

Bijvoorbeeld: de actie richting Albert Heijn tegen de extra koopzondag, het bezwaarschrift tegen de Educatieve omroep in verband met de Tv-uitzending "God bestaat niet", of het protest

Werken voor de Kerk

In de rubriek "Werken voor de kerk" presenteren de diverse deputaatschappen van ons kerkverband zich. Verschillende vragen komen aan de orde: wanneer en waarom werd het deputaatschap opgericht? Wat is zijn mandaat? Wat zijn de werkzaamheden? Deze week: het Deputaatschap bij de hoge overheid

Een honderdjarige

"De verhouding tot de overheid. Deze is door ds. G.H. Kersten geregeld". Zo luidt de kern van een slechts zeventien(!) regels tellend Kort Verslag van de Generale Synode, gehouden in mei 1908. Reeds bij de instituering van ons kerkverband (1907) was er dus sprake van een deputaatschap bij de hoge overheid.

Dit is niet zo verwonderlijk, omdat erkenning van de kerkelijke gemeenten door de overheid in die tijd wettelijk verplicht was (wet uit 1853). De eerste deputaat, die tevens lid was van de Tweede Kamer, had gemakkelijk toegang tot de hoge overheid, en regelde de contacten met het ministerie van Justitie. Al weer lang geleden is deze wettelijke verplichting opgeheven.

Niet alleen deze verplichting is in het honderdjarig bestaan van het deputaatschap gewijzigd; dit geldt niet minder voor zijn activiteiten.

Grofweg kunnen we twee tijdvakken van vijftig jaar onderscheiden. Aanvankelijk zag het deputaatschap een kerntaak voor zich weggelegd richting

de militairen. Daarbij zetten de deputaten zich niet alleen in voor de benoeming van een (eigen) legerpredikant, maar daarnaast ook voor de strijd tegen de verplichte inenting van militairen. Elk verzoek om ontheffing moest worden ondertekend door het deputaatschap! Ook werd bemiddelend opgetreden om het reizen op zondag door militairen te voorkomen. Veel protesten zijn in de eerste periode uitgegaan richting de overheid tegen de roomse processies. Het deputaatschap wees de overheid op haar taak -op grond van Gods Woord en artikel 36 NGB- om de "valse godsdienst te weren" die in het openbaar optrad.

Ook klonken er bezwaren tegen de sociale verzekeringswetten en bepleitte het deputaatschap overheidsop treden tegen de zedenverwilderding.

Mandaat

De kern van de opdracht van de Generale Synode is in de voorbije eeuw niet veranderd.

Laten we het maar eenvoudig omschrijven: deputaatschap, reageer richting de hoge (wij spreken nu over landelijke) overheid op wet- en regelgeving die indruist tegen Gods Woord en Zijn heilzame geboden.

Vanzelfsprekend gaat het daarbij niet om het spreken van de kerk met betrekking tot de hoogte van de belastingen, het buitenlands- of defensiebeleid, of over verkeer- en vervoerskwesties. Maar wel over vitale imma-

naar de Nederlandse spoorwegen vanwege het sluiten van een homohuwelijk in de trein.

Netwerksamenleving

Ons land ontwikkelt zich naar een netwerksamenleving. Het maatschappelijk netwerk van bedrijven, organisaties, platforms en stichtingen breidt zich steeds meer uit. Ook binnen onze gereformeerde gezindte.

Dit "eigen" netwerk wendt regelmatig zijn invloed aan richting de landelijke overheid.

Vanuit ons deputaatschap sluiten we graag aan bij dit netwerk aan: platform normen en waarden, RMU, VBOK, NPV, Zorg voor leven etc. Zowel in het kader van bezinning als met het oog op gezamenlijke protestacties.

We blijven echter waken voor gelijk-schakeling met deze maatschappelijke organisaties.

We blijven -ook richting de overheid- benadrukken dat we als kerken een aparte positie en een onopgeefbare roeping hebben om overheid en samenleving op te roepen naar Gods heilzame geboden te wandelen, tot Zijn eer en tot welzijn van ons volk.

Koninklijk huis

Ons deputaatschap onderhoudt een

periodiek schriftelijk contact met ons koninklijk huis. Zo leven we mee met het wel en wee, bij verjaardagen, bij ziekte en overlijden.

Wij delen ons koninklijk huis op de geëigende momenten ook onze zorgen mee bij bepaalde activiteiten (op zondag). 'Die zorg wordt in bepaalde opzichten gedeeld. Maar de mogelijkheden om die gedeelde zorg altijd vorm te geven zijn voor het staats-hoofd beperkt', aldus het koninklijk huis.

Profetisch spreken

Anno 2009 verricht ons deputaatschap zijn taak in een postchristelijke en seculiere samenleving. Het is vaak ploegen op rotsen. Toch blijft het profetisch getuigenis van de kerken onopgeefbaar. Tijdens de laatstgehouden zitting heeft de Generale Synode de noodzaak hiervan nog eens benadrukt.

Van dit getuigenis zal meer kracht uitgaan naarmate er minder kerkelijke verdeeldheid is.

Helaas - vaak aan de overheid niet uit te leggen - is daar nog altijd sprake van.

Ds. W. Silfhout, voorzitter

Drs. J.N. van de Poel, secretaris

ambtsdrager zijn wat een verpleeghuispatiënt ooit zei, toen werd opgemerkt dat de dominee op bezoek was geweest. De patiënt maakte duidelijk dat dit klopte, maar wist ook duidelijk te maken dat de predikant hetzelfde gedaan had als wat de verzorgende ook deed: alleen bijbellezen en bidden.

Laten we bij communicatieproblemen niet met z'n tweeën op bezoek gaan, of vragen of er een familielid aanwezig is. Het gevaar is in zo'n situatie groot dat u met uw ambtsbroeder praat, of met het familielid, terwijl de zieke zich buitengesloten voelt.

Als praten niet gaat

Veel mensen die in een verpleeghuis verblijven na een herseninfarct/hersenbloeding hebben problemen met het spreken, soms ook met het begrijpen van de dingen. Door de afasie (het onvermogen tot taalgebruik) herhaalt men steeds dezelfde woorden. Op iedere vraag die gesteld wordt, komen steeds dezelfde klanken of woorden. Het kost heel veel geduld om in deze omstandigheden tot een bepaalde vorm van gesprek te komen. Het isolement van deze gemeenteleden is vaak groot. Niemand die hun begrijpt, weinig mensen die even de tijd voor hen nemen. In het pastoraat zijn we, gelet op onze roeping, verplicht ook tijd voor deze zielen te maken.

Soms heeft iemand via bijvoorbeeld logopedie hulpmiddelen gekregen om nog wat te kunnen communiceren. Dit kan heel eenvoudig door twee plakkers op de rolstoel in een kleur waarbij de ene 'ja' aangeeft en

9

Is iemand krank onder u?

Er zijn weinig kerkelijke gemeenten die geen leden hebben die in een verpleeghuis verblijven. Opname in een verpleeghuis wijst veelal op een blijvende aantasting van de gezondheid. Een klein percentage opnames in een verpleeghuis betreft een revalidatie na bijvoorbeeld een operatie. Onder bewoners die blijvend worden opgenomen, hebben velen een hersenbloeding of een herseninfarct gehad. Het grootste deel betreft echter dementerende ouderen. Het zijn gemeenteleden die in het pastoraat blijvende aandacht vragen.

Hoe het niet mag

Ooit was ergens een ambtsdrager die in het verpleeghuis enkele gemeenteleden had bezocht. Hij vertelde op de kerkenraad dat hij die mensen

niet meer bezocht. De reden? Hij had er als ambtsdrager niets aan. Dat kan de maat in het pastoraat dus niet zijn!

Anderen zijn van mening dat mensen die niet goed meer kunnen communiceren, veel dingen ook niet meer goed begrijpen. Men vindt pastoraal bezoek in zo'n situatie niet zinvol meer. Zo kan het evenmin.

Soms is het aantal gemeenteleden in een verpleeghuis erg groot. Je probeert, gelet op de beperkte tijd, in een uur zoveel mogelijk mensen te bezoeken. Vier, vijf kan gemakkelijk, als je gelijk begint met Bijbellezen. Mensen zeggen haast toch niets terug, en je kunt zo weer naar de volgende.

Beschamend moet het voor een

Het is een wonder als gemerkt wordt dat Gods Woord ook in deze omstandigheden door de kracht van Zijn Geest vrucht draagt.

de andere 'nee'. Via deze twee woorden kan men op gesloten vragen antwoord geven. Dit vraagt zorgvuldig formuleren. Er kan slechts één vraag per zin worden gesteld.

Een andere patiënt heeft een apparaat waarmee men zinnen kan typen. Deze zinnen kunnen via een venstertje door de bezoeker gelezen worden. Via de familie kunt u er ach-

ter komen of deze hulpmiddelen misschien aanwezig zijn.

Daarnaast is het goed om een plaats op te zoeken waar u alleen bent met betrokkene. Communicatie is niet alleen een zaak van woorden, maar ook van onze houding en van oog-contact, zeker in een verpleeghuis.

In het spreken moet men per zin maar één onderwerp tegelijk aan de orde stellen. De bezochte moet men de tijd gunnen om dat tot zich te laten doordringen. Geef hem ook tijd om de reactie tot uitdrukking te brengen. Neem dat dus niet halverwege over. Wees niet bang voor stiltes die er tijdens het communiceren vallen.

Bij afasie kan men psalmregels soms nog opzeggen. Soms kan een patiënt met afasie nog zingen. Dat kunnen in het pastoraat belangrijke hulpmiddelen zijn.

Emoties en karakter

Een hersenaandoening verandert vaak het karakter en de emoties. Na een hersenbloeding kan men op de Bijbel en op geestelijke vragen soms heel emotioneel reageren. Je kunt in zo'n situatie menen dat het Woord de patiënt veel meer doet dan voorheen. Dit behoeft echter niet altijd het geval te zijn.

In sommige gevallen reageert men met 'lachen'. Dit is geen uiting van spot, maar een blijk van onvermogen om op een meer gebruikelijke manier emotioneel te reageren.

Karakterveranderingen kunnen blijvende boosheid veroorzaken. Boosheid naar zichzelf toe omdat het niet lukt iets duidelijk te maken. In het pastoraat moeten we dat accepteren. Met de patiënt spreken over de karakterverandering is meestal niet zinvol. Wel is het goed om dit met de gezonde echtgen(o)t(e) te bespreken, omdat het voor hem/haar een blijvend kruis kan zijn.

Ook kan iemands boosheid zich sterk richten op de gezonde echtgen(o)t(e) die in de ogen van de patiënt(e) schijnbaar niet wil dat men bij voorbeeld weer thuis komt. Tegen iedereen tijdens het bezoek wordt dan aardig gedaan behalve tegen de echtgen(o)t(e).

Regelmatig pastoraal bezoek

Het is zaak dat patiënten en familieleden weten hoe vaak u op pastoraal bezoek komt. In de beginfase is het gewenst wat vaker op bezoek te komen, omdat het zieke gemeentelid veel te verwerken heeft en ook met

veel geestelijke vragen kan zitten.

In een onkerkelijke omgeving is een hogere bezoekfrequentie nodig dan in een meer kerkelijke omgeving. Het is daarnaast van belang dat steeds dezelfde broeder op bezoek gaat. Zo kan een band worden opgebouwd en kan men zich oefenen om met weinig woorden zaken te begrijpen.

Het is goed om over de tijdelijke omstandigheden het nodige te vragen. Dit bevordert het op gang komen van de communicatie. Ten aanzien van wat er geestelijk leeft,

kan het moeite kosten om hierover wat duidelijk te krijgen. Het is echter soms echter al een zegen, zowel voor de bezochte als voor de ambtsdrager, als er één vraag duidelijk gemaakt kan worden. In die ene vraag kan dan samen gezocht worden naar antwoord uit Gods Woord.

Het is een wonder als gemerkt wordt dat Gods Woord ook in deze omstandigheden door de kracht van Zijn Geest vrucht draagt.

Barendrecht,

ds. L. Terlouw

BOEKAANKONDIGINGEN

**"Leer ons bidden" en
"Een onberouwelijke bekering"**
door 22 predikanten van de Geref.
Gemeenten. Uitg. Lucas Boeken –
Tholen; ISBN 978-94-90165-01-7 resp.
978-94-90165-02-4; 192 pag. resp.
159 pag.; elk € 16,95.

Deze twee boeken zijn verschenen bij een nog 'jonge' uitgeverij in de serie "geloofsbeleving". Het eerste deel gaat over het gebed. Thema's die in deze preken aan de orde komen zijn o.a.: leer ons bidden, aanhoudend bidden, volhardend bidden, verwachtend bidden, in de eenzaamheid bidden, gebed voor onze kinderen etc.

In deel 2 gaat het over de waarachtige bekering. De bekering wordt in deze prekenbundel beschreven als de zgn. eerste bekering, de levendmaking dus, maar ook als de dagelijkse bekering zoals HC, zondag 33, daarover spreekt.

"Indien gij gelooft"
door ds. D.W. Tuinier. Uitg. de Banier –
Apeldoorn; ISBN 978 90 336 0782 0;
140 pag.; € 14,90.

Deze prekenbundel is samengesteld aan de hand van preken over het geloof door de predikant van Aagtekerke. Het ware en valse geloof worden hierin tegen het licht gehouden. Ook is er een preek toegevoegd die bedoeld is voor de voorbereiding op het Heilig Avondmaal en één betrekking hebbend op de Hervorming, 31 oktober. Door aankoop van dit boek steunt u de Stichting Leerlingenvervoer Walcheren-Krabbendijke. Een te waarderen doelstelling!

"De Zaligmaker geboren"
door Johannes Beukelman.
Uitg. de Banier – Apeldoorn;
ISBN 978 90 336 2988 4;
77 pag.; € 7,90.

Dit boekje in de reeks "Graankorrels" bevat een preek van ds. J. Beukelman (1704-1757) n.a.v. Lukas 2:8-12 resp. Johannes 3:15.

"Dagboek en kalender 2010"
door predikanten van de (Oud) Geref.
Gemeenten (in Nederland), de
Hersteld Hervormde Kerk en de
Chr. Gereformeerde Kerken. Uitg. de
Banier – Apeldoorn;
ISBN 978 90 336 0686 1; € 9,95.

Deze al jaren bekende dagboekkalender geeft voor iedere dag een korte overdenking n.a.v. een Bijbelgedeelte. Bovendien bevat dit dagboek o.a. vele verhalen en gedichten. Een uitgave die de tijden verduurt!

"Aller oog zal Hem zien"
door C.H. Spurgeon. Uitg. de Banier –
Apeldoorn; ISBN 978 90 336 3000 2;
160 pag.; € 10,90.

Spurgeon spreekt in dit boek indringend over de wederkomst van Christus en wijst de rijkdom aan die te vinden is in Christus. Tegelijk waarschuwt hij voor de eeuwige duisternis voor hen die buiten Hem leven en sterven.

"De stem des bloeds"
door C.H. Spurgeon (herziene druk).
Uitg. de Banier – Apeldoorn;
ISBN 97 890 336 0691 5;

164 pag.; € 10,90.

In deze bundel legt de auteur acht Bijbelteksten zó uit, dat alles wijst op de verzoening, die Christus met Zijn bloed heeft betaald.

“Groot voorrecht”

door Jacobus Fruytier. Uitg. De Groot Goudriaan – Kampen; ISBN 978 90 8865 135 9.

221 pag., € 19,90

Jacobus Fruytier (1659-1731) schrijft in dit boek over de zegen van een chr. opvoeding. Het grote voorrecht van

christenkinderen maakt hij duidelijk aan de hand van 1 Korinthe 7:14. Aan de hand daarvan gaat hij in op vragen over verbond, doop en heiliging. Een stem uit het verleden die waard is en blijft om gehoord te worden

“Schapen van de kudde”

door B. Hoogwerff. Uitg. Den Hertog – Houten.; ISBN 978 90 331 2232 3; 70 pag.; € 9,90.

Verhalen uit het leven van Gods kinderen. Deze zijn gebaseerd op historische feiten. Leesniveau vanaf 5 jaar.

de apostel bezig zijn ambt (niet zijn persoon!) te verdedigen. Deze sterke gerichtheid op de persoon van Paulus zorgt er wel voor dat het commentaar de lijnen in de brief naar het persoonlijk geestelijke leven soms wat laat liggen.

Bij de uitleg van 2 Korintiërs 5 schrok ik van het commentaar. ‘Christus vertegenwoordigde alle mensen door in hun plaats te staan’. De verzoening door Christus’ offer heeft, aldus Van Spanje, een universele reikwijdte. Van Spanje verwijderd zich hiermee van de uitleg die onze kanttekenaren in het spoor van de Dordtse Synode hebben gegeven. Juist op dit punt zijn de gevolgen ingrijpend en zetten ze (onbedoeld) de deur open voor remonstrantse gevoelens en een evangelische opvatting over de bekering.

Middelburg,

ds. J.M.D. de Heer

BOEKENNIEUWS

“1 Korintiërs; Orde op zaken in een jonge stadskerk”, dr. R.D. Anderson; uitg. Kok, Kampen, 2008; 267 blz.; ISBN 978 90 435 1487 3; € 29,90; en:

“2 Korintiërs; Profiel van een evangeliedienaar”, dr. T.E. van Spanje; uitg. Kok, Kampen, 2009; 336 blz.; ISBN 9789043515597; € 34,90.

Redacteur prof. dr. J. van Bruggen en zijn medewerkers werken hard aan de serie Commentaar op het Nieuwe Testament (CNT). De gereformeerd vrijgemaakte predikant dr. R.D. Anderson schreef het deel over de eerste brief aan de gemeente van Korinthe, de hervormde predikant dr. T.E. van Spanje verzorgde het commentaar op 2 Korinthe.

Anderson werd gevraagd mee te werken op grond van zijn kennis van de klassieke wereld. De brieven van Paulus, zeker die aan een wereldstad als Korinthe, zijn inderdaad geschreven in de tijd en cultuur van toen. Kennis van die cultuur werpt soms een verrassend licht op bepaalde teksten. Tegelijkertijd maken de verwijzingen naar de Grieks/Romeinse oudheid het gebruik van het commentaar er voor de gewone lezer niet eenvoudiger op.

In de eerste brief aan Korinthe staan vele onderwerpen die tot de dag van vandaag actueel zijn. We denken aan het hoofdstuk over huwelijk en echtscheiding (1 Korinthe 7) en de hoofdstukken over de (bijzondere) gaven van de Heilige Geest (1 Korinthe 12-14).

Over het algemeen is de toonzetting van

Anderson eerbiedig en terughoudend. Hij laat zoveel mogelijk de teksten spreken en trekt niet teveel conclusies. We hoeven het ook niet altijd met het commentaar eens te zijn (zie bijv. de uitleg van 1 Korinthe 15:21-22) om er nuttig gebruik van te kunnen maken. Bij de uitleg van 1 Korinthe 10:2 noemt Anderson terloops een extra argument voor de kinderdoop als hij schrijft: De nadruk in 10:1-2 dat de Israëlieten allemaal onder de wolk waren en door de zee trokken en zo allemaal gedoopt werden in Mozes is een aanwijzing dat Paulus bij gezinsdoop (zie 1:16) aan alle familieleden denkt, ongeacht de leeftijd.

Het deel van dr. Van Spanje is zeer gronddig en laat op een heldere wijze de grote lijnen van 2 Korinthe zien, waarbij hij voortdurend de andere brieven van Paulus betreft. Het boek zet in met een helder overzicht van de contacten van Paulus met Korinthe en de bijbehorende brieven. Paulus is namelijk drie keer in Korinthe geweest (zie 2 Korinthe 12:14 en 13:1) en heeft in elk geval vier brieven aan deze gemeente geschreven. Over twee bezoeken lezen we meer in de Bijbel. Eveneens twee brieven zijn bewaard gebleven.

Het commentaar biedt verrassende inzichten. Mooie dingen lezen we over het doel van de aanbevelingen van de collecte voor Jeruzalem. Het boek kreeg als ondertitel mee: Profiel van een evangeliedienaar. In 2 Korintiërs is immers de persoon van de apostel Paulus in het geding. In verschillende hoofdstukken is

“De kerk in het midden”
door A. Groothedde en C.S.L. Janse; Reformatorisch Dagblad i.s.m. uitg. De Banier, Apeldoorn; ISBN 978 90 336 2948 8; 234 blz.; € 18,95.

Meer foto's dan tekst. Zo zou het boek “De kerk in het midden” kunnen worden getypeerd. Letterlijk is er meer oppervlak met foto's gevuld dan met tekst. Bovendien is de

opzet van dit boek zodanig dat vooral de foto's spreken. Door middel van foto's worden gebeurtenissen, ontwikkelingen tot uitdrukking gebracht en de tekst geeft daarbij toelichting.

Het boek heeft als ondertitel “Fotojaarboek Gereformeerde Gezindte 2008”. Het is een weergave van wat zich in de Gereformeerde Gezindte afspeelde in 2008. Beter gezegd: wat zich in de samenleving voltrok en waar de Gereformeerde Gezindte mee te maken had. Zo is er veel in te vinden over de kerken en wat op kerkelijk erf gaande was in 2008. Binnenkerkelijke zaken, interkerkelijke ontwikkelingen, kerkbouw, predikanten, liturgie. Ook over Israël, zending en ontwikkelingswerk in andere werelddelen. Over de jaarwisseling, alcohol, over godslastering, over abortus en euthanasie. Er is aandacht voor elektronisch leren, voor boeken, voor de historie. Dan gaat het bijvoorbeeld over Oud Goud, Religieus erfgoed. Enzovoort, enzovoort.

Als het boek opvalt, gaat het steeds

zowel op de linker- als op de rechterbladzijde over hetzelfde onderwerp. Het Oranjekalf, koning voetbal, komt ook aan de orde. Daarbij is aandacht voor 'bidden op het voetbalveld'. En ook voor de zeer onheuse bejegening van de reformatische school in Zwolle die niet meedeed met de voetbalgekte.

De heren Groothedde, kerknieuwsredacteur bij het RD en Janse, oud-hoofdredacteur van het RD, hebben een interes-

sant boek samengesteld. Ontwikkelingen binnen en buiten de Gereformeerde Gezindte krijgen aandacht. En ook de wisselwerking, vooral de invloed van buitenaf.

Het boek leest gemakkelijk omdat er veel te kijken is. Het houdt de zeer recente geschiedenis heel dichtbij. En dat is juist het doel van een boek als dit.

Krimpen aan den IJssel, ds. P. Mulder

tatie door evangelist J. Krijgsman. Collectie t.b.v. evangelisatiewerk in Amsterdam.

Beekbergen

Kerstzangavond op **19 december**, aanvang 19.30 uur, in de Oude Kerk te Beekbergen. M.m.v. mannenkoor "Jubilate Deo" uit Apeldoorn, organist Harry Hamer en panfluitiste Noortje van Middelkoop. Meditatie door ouderling A.C. Kooijman.

Brakel

Samenzangavond op **19 december**, aanvang 19.30 uur, in de Hervormde Kerk aan het Marktplein.

M.m.v. gemengd koor "Comt nu met Sangh" uit Veen en kinderkoor "Samuël" uit Poederoyen. Leiding: student A.T. Huijser. Collectie t.b.v. de Theologische School.

Enkhuizen

Kerstzangavond op **18 december**, aanvang 20.00 uur, in de Zuiderkerk, Zuiderkerksteeg 1.

M.m.v. jubilerend (12 ½ jr) gemengd koor "Soli Deo Gloria" uit Enkhuizen, organist Jacob Schenk en panfluitiste. Leiding: ds. G. Heijkamp. Collectie t.b.v. bestrijding onkosten.

Gouda

Kerstzangavond op **19 december**, aanvang 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente, Nieuwe Gouwe, Oostzijde 2b. M.m.v. gemengd koor "Sursum Corda", jongerenkoor "Da Capo" en kinderkoor "Jong Sursum Corda" uit Gouda. Meditatie door ds. G. Clements.

Haften

Kerstzangavond op **18 december**, aanvang 19.30 uur, in Hervormde kerk. M.m.v. jongerenkoor "Deo Juvante" uit Geldermalsen, kinderkoor "Mattanja" uit Leerdam en enkele instrumentalisten. Leiding: dhr. G. Golstein. Collectie t.b.v. Deputaatschap voor Evangelisatie.

Papendrecht

Kerstzangavond op **12 december**, aanvang 19.30 uur, in de Bethlehemkerk aan de Van der Palmstraat. M.m.v. mannenkoor Groot Rotterdam, Seba meisjeskoor uit Krimpen aan den IJssel, en pianist Roeland de Reuver. Collectie voor Deputaatschap Bijzondere Noden (project: tehuis voor gehandicapte kinderen in Bethlehem).

Puttershoek

Kerstzangavond op **12 december**, aanvang 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente, Nieuw Weverseinde 1a. M.m.v. jeugdkoor 'Laat het klinken' en

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK

BEROEPEN

Te Bodegraven:

ds. W. Visscher te Amersfoort;

Te Moerkapelle:

ds. P. van Ruitenburg te Chilliwack (Can.);

Te Ridderkerk-Slikkerveer:

ds. G.J. Baan te Kapelle-Biezelinge;

Te Rilland-Bath:

ds. B. van der Heiden te Alblisserdam;

Te Sint Annaland:

ds. D. de Wit te Rijssen-West;

Te Terneuzen:

ds. L. Terlouw te Barendrecht;

Te Vlaardingingen:

ds. G.J. van Aalst te Klaaswaal.

BEDANKT

Voor Ede: ds. W. Visscher te Amersfoort;

Voor Groningen: ds. A.T. Vergunst

te Carterton (Nieuw Zeeland);

Voor Rotterdam-Zuidwijk:

ds. G.J. Baan te Kapelle-Biezelinge;

Voor Scheveningen:

ds. P. Mulder te Krimpen aan den IJssel.

■ ZIEKTE DS. A.J. DE WAARD

De classis Gouda van de Gereformeerde Gemeenten heeft de kerkenraad van de gemeente Stolwijk in haar vergadering 4 december jl. geadviseerd ds. A.J. de Waard voor de duur van een halfjaar ingaande 4 december 2009 op grond van artikel 14 van de DKO tijdelijk ont-

slag te verlenen als gevolg van ziekte.

Voor zover de omstandigheden van ds. A.J. de Waard dit toelaten zal hij in de gemeenten voorgaan en ander ambtelijk werk verrichten. Na dit half jaar zal bezien worden of emeritaat noodzakelijk is of dat beroepbaarstelling kan volgen. Dit betekent dat in ieder geval de band met de gemeente Stolwijk losgemaakt zal worden na deze ziekteperiode.

J. Bloemendaal,

scriba van de classis Gouda

■ DOVENDIENST TE DORDRECHT

Op **12 december** hoopt ds. W. Harinck voor te gaan in een aangepaste kerkdienst voor doven en slechthorenden. De dienst wordt gehouden in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente, Mauritsweg 286 en begint om **11.30 uur**. Horenden zijn eveneens hartelijk welkom.

■ WIJZIGING SAMENSTELLING DEPUTAATSCHAP EMERITUSKAS

In verband met het emeritaat van ds. M.J. van Gelder is ds. Van Gelder afgetreden als voorzitter van het Deputaatschap Emerituskas. Als nieuwe voorzitter is gekozen ds. W. Visscher. Deputaat A. van der Bijl is ons in de afgelopen periode door overlijden ontvallen.

Mr. C.G. Dijkstra, secretaris

BERICHTEN

■ ZANGAVONDEN

Amsterdam

Kerstzangavond in de Jordaan op **18**

december, aanvang 19.30 uur. Locatie: Looiersgracht 70-72. M.m.v. jeugdkoor en muziekensemble "Amici Musicae." Medi-

diverse instrumentalisten. Ook is er samenzang. Leiding: ouderling M. van der Elst. Collecte voor bouwfonds plaatselijke Geref. Gemeente.

Tiel

Kerstzangavond op **12 december**, aanvang 19.30 uur, in de St. Maartenskerk. M.m.v. mannenkoor 'Rehoboth' uit Geldermalsen, organist Roelof van Midden-dorp, pianist Ton Burgering (vleugel) en bariton Henk Dijkhuizen. Opening, meditatie en sluiting door ds. B. Labee. Collecte t.b.v. bestrijding van onkosten. De kerk is verwarmd.

Tilburg

Kerstzangavond op **12 december**, aanvang 19.30 uur, in de evangelisatiepost Het Kruispunt, Offenbachtstraat 105. M.m.v. kinderkoor 'Samuel' uit Poederrijen. Leiding: evangelist H.J. van den Boogaart. Collecte t.b.v. Deputaatschap voor Israël.

Veen

Kerstzangavond op **12 december**, aanvang 19.30 uur, in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente, Mussentiend 10. M.m.v. jeugd- en kinderkoor "De Kleine Lofstem" uit Wijk en Aalburg, het

gemengd koor "Comt nu met Sangh" uit Veen, organisten Arjan Gorseman en Arthur Vlot, en bariton Adriaan Bok. Collecte t.b.v. de Masvingo Dovenschool in Zimbabwe (project van Deputaatschap Bijzondere Noden).

■ HELPENDE HANDEN ADVIESLIJN

De Helpende Handen Advieslijn is bedoeld voor mensen met een beperking of voor hun familie. De advieslijn kan benaderd worden voor praktische vragen die te maken hebben met:

- zorg en welzijn
- onderwijs
- werk en inkomen
- vrije tijd en recreatie
- pastoraat en diaconaat
- gezin en familie

De Helpende Handen Advieslijn is te benaderen via: tel. 0900 447 26 36, e-mail: hhal@helpendehanden.nl

maandag - donderdag: 8.30-12.30

/ 13.00-16.30 / 19.00-21.00 uur

vrijdag: 9.30-12.30 / 19.00-21.00 uur.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

ds. Baan en 14.00 uur leesdienst; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. Beens; Kortgene 18.30 uur ds. Moens; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. P. Mulder; Kruijningen 9.30 en 18.00 uur ds. Hoogerland en 14.00 uur leesdienst; Leerdam 10.00 en 18.00 uur ds. De Leeuw; Lelystad 9.30 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Lisse 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Meeuwen 14.30 uur ds. Brugge; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. Moens; Melissant 10.00 en 18.00 uur ds. P. Blok; Middelburg-Centrum 9.30 (H.A.), 14.30 en 18.30 uur ds. De Heer; Moerkapelle 9.30 uur ds. Paul en 19.00 uur (doventolk) ds. Clements; Naaldwijk 16.30 uur ds. Driessen; Nieuw Beijerland 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. Vermeij; Nieuwdorp 14.00 uur ds. Van Krimpen; Nieuwer ter Aa 19.15 uur ds. Van der Net; Nieuwe Tonge 14.30 uur ds. Bakker; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur ds. Gunst; Nijkerk 14.30 uur ds. F. Mulder; Nisse 14.30 uur ds. Meeuse; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Schot; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Pater; Poortugaal 9.30 en 15.30 uur ds. C. Harinck; Rheden 16.00 uur ds. Van Belzen; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur leesdienst; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 en 16.00 uur ds. Zippro; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. Van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur ds. Van Gelder en 15.30 uur ds. W. Harinck; Rotterdam-Centrum 16.30 uur ds. Paul; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. Mijnders; Rotterdam-Zuidwijk 19.00 uur ds. Terlouw; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. Bakker en 14.00 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. Verschuure; Scheveningen 18.30 uur ds. Van Rijswijk; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31) 12.30 uur ds. W.J. Karels en 19.00 uur ds. B. van der Heiden; Soest 9.30 en 16.00 uur ds. Verweij; Spijkenisse 10.00 uur ds. Driessen; Sprang-Capelle 19.00 uur ds. L. Blok; Stad aan 't Haringvliet 15.30 uur stud. Visser; Terneuzen 15.30 uur ds. Baan; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Boeder; Tholen 10.00 uur ds. De Jongste; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. Labee; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Utrecht 10.00 en 16.30 uur ds. Boogaard; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 16.30 uur ds. Van Gelder; Vlissingen 9.30 leesdienst en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 9.30 uur (H.A.) en 18.00 uur ds. Golverdingen en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. Karens; Westkapelle 14.00 uur ds. Tuinier; Wierden 15.00 uur ds. De Wit; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. Van

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 13 DECEMBER 2009

Aagtekerke 9.30 uur (H.A.) en 19.00 uur ds. Tuinier en 14.30 uur leesdienst; Aalst 14.30 uur ds. De Leeuw; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Alphen a/d Rijn 15.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 uur ds. J. Karels en 15.00 uur ds. Van Manen; Barendrecht 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. Terlouw; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. Bredeweg; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. Van Belzen; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 10.00 uur ds. B. van der Heiden en 19.00 uur ds. P. Mulder; Bodegraven 18.45 uur ds. Kattenberg; Boskoop 16.30 uur ds. Van Aalst; Breda 14.30 uur ds. Brugge; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Deventer 18.00 uur ds. Kleppe; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. Schipper; Doetinchem 15.00 uur ds. Schreuder; Dor-

recht 9.30 (H.A.) en 17.00 uur ds. Brugge; Ede (Nieuwe Kerk, Verl. Maanderweg 33) 12.30 uur ds. Verschuure (bev. ambtsdr.); Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Van Manen; Enkhuizen 10.00 en 16.00 uur ds. Heijkamp; Enschede 16.00 uur ds. J. Karels; Enter 18.30 uur ds. Boeder; Ermelo 18.30 uur ds. Schot; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Meeuse en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; Goudswaard 15.00 uur ds. Pater; 's-Gravenhage 10.00 uur ds. Van Aalst; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. Hakvoort en 14.00 uur leesdienst; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur ds. Van Rijswijk; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.30 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. Joosse; Herkingen 14.30 uur stud. G.W.S. Mulder; Hilversum 10.00 uur ds. Kleppe en 19.00 uur ds. Vischer; Hoogeveen 15.00 uur ds. Vogelaar; Houten 10.00 (H.A.) en 17.00 uur ds. Van der Net; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. Tanis; Kamperland 14.00 uur ds. Hakvoort; Kapelle-Biezeling 9.30 uur (H.A.) en 18.00 uur

Krimpen en 14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Ekeveld; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. De Waard; Zwijndrecht 9.30 uur leesdienst en 19.00 uur ds. Jooisse; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Vogelaar.

■ DINSDAG 15 DECEMBER 2009

Amersfoort 19.30 uur ds. Visscher; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. B. van der Heiden; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. Van Ekeveld; Nijkerk 19.30 uur ds. Van Dieren; Rilland-Bath 19.30 uur ds. Hakvoort; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. Baan; Scherpenzeel 19.30 uur ds. Verschuure.

■ WOENSDAG 16 DECEMBER 2009

Aalburg 19.30 uur ds. Verweij; Beekbergen 19.30 uur ds. Vogelaar; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. Van Boven; Doetinchem 19.30 uur ds. De Wit; Eindhoven 19.30 uur ds. Vermeij; Elspeet 19.30 uur ds. Van Manen; Kortgene 19.30 uur ds. De Leeuw; Meeuwen 19.30 uur ds. Van Aalst; Nunspeet 19.30 uur ds. Schot; Ooltgensplaat 19.30 uur ds. Meeuse; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Van Rijswijk; Spijkenisse 19.45 uur ds. Pater; Sprang-Capelle 19.30 uur ds. Van Belzen; Veen 19.30 uur ds. Melis; Werkendam 19.30 uur ds. Karens; Westzaan 19.30 uur ds. Schipper; Zeist 19.30 uur ds. Van Ekeveld; Zoetermeer 19.30 uur ds. Brugge.

■ DONDERDAG 17 DECEMBER 2009

Apeldoorn 19.30 uur ds. Schot; Borssele 19.30 uur ds. Van Rijswijk; Hoogvliet 19.45 uur ds. Meeuse; Kootwijkerbroek 14.30 uur ds. Beens (huw.bev.); Leerdam 19.30 uur ds. Hakvoort; Naaldwijk 19.45 uur ds. L. Blok; Nisse 19.30 uur ds. De Heer; Wageningen 19.30 uur ds. F. Mulder.

■ VRIJDAG 18 DECEMBER 2009

Beekbergen 14.00 uur ds. Schreuder

(huw.bev.); Terwolde-De Vecht 15.00 uur ds. Boeder (huw.bev.).

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar ('t Wuiver 2-a) 10.00 en 16.30 uur ev. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur ev. J. Krijgsman; Emmen

(Prinsesselaan 6-l) 9.30 en 15.30 uur ev. C. van Druenen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2-c) 9.30 en 16.00 uur ev. S. de Visser; Merksem (Oude Bareellei 64) 10.00 en 17.00 uur ev. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 uur ev. H.J. van den Boogaart en 18.30 uur stud. Baaijens.

ADVERTENTIES

VOORDEELBOEKEN

Christen zijn in kerk en wereld, gesprekken met bevindelijk-gereformeerde predikanten 1 (o.a. ds. A.A. Egas, ds. Tj. de Jong, ds. F. Mallan, ds. W. Visscher)

Tussen God en mens, gesprekken met bevindelijk-gereformeerde predikanten 2 (o.a. ds. W.J. Karels, ds. M.J. Kater, ds. F. Mulder, ds. W. Pieters).

Beide boeken samen voor slechts € 15,-

Terugblik, gesprekken n.a.v. 100 jaar Gereformeerde Gemeenten (o.a. ds. L. Blok, G.R.J. van Heukelom, ds. F. Mallan, J.B. Philibert, ds. A. Schreuder)

Nu voor slechts € 9,90

Bestellen: 0342-421031 of belzen@filternet.nl Prijzen excl. verzendkosten.

Geerts
herenkleding

Ambtskleding
Kostuums: 2- en 3-delig zwart - grijs - e.a.
Trouwkostuums - Jacquets - Pantalons
Streepjacks - Overhemden
Stropdassen - Sokken - Overjassen
Hoeden - Schoenen

Winkel: Dorpsstraat 229, Scherpenzeel
Telefoon 033-2778899 b.g.g: 06-30189592

OPENINGSTIJDEN: MA. GESLOTEN,
DI T/M DO 9-18 UUR,
VR 9-21 UUR EN ZA 9-17 UUR.
OP AFSPRAAK MOGELIJK

Ermelo / Veluwe
Te koop/te huur: Stenen bungalow, voorz. van alle comf., 2 slpk, royale tuin en terrassen. Eigen grond 200 m2, veel privacy. Aanvaarding direct. Prijs € 119.500,- k.k. / Huur € 600,- p. mnd. Zondagsrust geboden en gevraagd.
Tel. 0341-413167.

kina
begrafenisverzorging

Tel. (010) 458 31 12

Dag en nacht bereikbaar Overal te ontbieden

D.W. Schipper 010-450 66 26
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman 0182-58 39 32
Gouda

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

Zelfst. woonruimte gezocht voor 1 pers. in de omgeving van Barneveld/Wekerom i.v.m. werk.
Tel.nr. 06-22263766

begrafenisverzorging Den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, Den Haag en omstreken.
Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509

www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

Voor een zorgzame begeleiding

KOSTER
Begrafenisonderneming

Barneveld,
Scherpenzeel e.o.,
A. Koster
Telefoon: 033 277 0555

Kantoor: Stationsweg 411
3925 CD Scherpenzeel
Centraal nummer (24 uur):
033 277 0555

Orgelcentrum Andante is dealer van
JOHANNUS - MONARKE - CONTENT - EMINENT

ORGELCENTRUM ANDANTE

In onze beide winkels is een ruim assortiment aan bladmuziek in zowel notenschrift als klavarscribo te vinden.

A. van Ostadelaan 35, VEENENDAAL | Oranjestraat 6, RIJSSSEN
Tel: 0318 - 505063, Fax: 0318 - 505851 | Tel: 0548-515866, info@andanteorgels.nl
u vindt ons ook op www.andanteorgels.nl

DE SPECIALIST IN HUISKAMER- EN KERKORGELS

Boekhandel en Antiquariaat De Roo

Ruim assortiment nieuwe en 2^e hands boeken: Theologie (prekenboeken, levensbeschrijvingen, Bijbelcommentaren), Bijbels (sv), kinderboeken en leesboeken.
Ook voor uw cd's en kaarten

www.derooboeken.nl
Van Meelstraat 12 3331 KR Zwijndrecht
078-6124081
Tevens inkoop/taxatie

maandag gesloten gratis parkeren

't Boekenhoekje
Het adres voor verantwoorde lectuur

Leesboeken	Theologische werken	Cadeau-artikelen
Kinderboeken	Verklaringen van	CD's
Bijbels (Statenvertaling)	Bijbel, Catechismus e.a.	Muziekcassettes
Psalmboeken	Levensbeschrijvingen	Bladmuziek
	Diverse wenskaarten	

Kom gerust eens snuffelen in onze gezellige winkel

Opentijden: dinsdag t/m vrijdag van 9.00 u. tot 16.00 u. zaterdag van 9.00 u. tot 13.00 u.
Goudenregenstraat 24 - 2906 CM Capelle a/d IJssel - tel. (010) 442 22 12 - privé (010) 451 28 82

Zorg dichtbij

Waar u ook woont, Agathos brengt zorg dichtbij:

- **Huishoudelijke verzorging**
- **Persoonlijke verzorging**
  - Verpleging
  - Psychosociale zorg

Bel de Zorglijn (010) 264 07 77 en u krijgt uw rayoncoördinator aan de lijn. Agathos stelt zelf indicaties voor veel zorgvragen. Kunnen we geen indicatie stellen? Dan begeleiden we u bij de CIZ-aanvraag. U ziet, ook indicatiestelling is onze zorg!

Agathos
THUISZORG

T 010 264 07 77 | www.agathos-thuiszorg.nl

Zorg met een eigen kleur

Te koop: karakteristiek
WOON/ZAKENPAND in Zeeland.
Ideaal voor bedrijf/kantoor/praktijk
aan huis. Tel. 0654391591.

**Rust en ontspanning
in de prachtige Eifel!**
Ruime appartementen te huur.
Inl.: 0049 6594 258990 en
www.huizesolagratia.nl

HARKES *Persoonlijke zorg
voor uw begrafenissen*
Telefoon (0172) 21 21 22
Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop
*Wij verzorgen alleen begrafenissen
Dag en nacht bereikbaar - overal te ontbieden*

• **DIVERSE BLOKFLUITEN**
• **DWARSLUITEN**
• **MUZIEKSTANDAARDS**
• **ROEMEENSE PANFLUITEN**
• **VIOLEN**
R. MULDER - STAPHORST
06 12 610 628 B.G.G. 0522 253944

**Reformatische
Psychologenpraktijk
Nederland**
Identiteitsbewust, Persoonlijk, Vertrouwend, Doelgericht
Wij bieden identiteit bewuste hulp in de vorm van begeleiding en behandeling van mensen met o.a.: Relatieproblemen, Opvoedingsvragen, Gezinsproblemen, Persoonlijke problematiek (zoals Depressie, Angst), Arbeidsproblemen en een Autistisch Spectrum Stoomis.
Voor meer informatie of aanmelding:
010 - 483 64 08
Vestigingslocatie: Alblasterdam
info@rpnederland.nl www.rpnederland.nl

**CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR**
Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641
3905 JR Veendaal www.wegenaar.nl
Wij verzorgen begrafenissen in Veendaal, Ede, Bennekom, Wageningen, Rheden e.o.

WALCHEREN, vak.won. 4 pers.
rustig gelegen aan de voet
van de duinen
078-6815858 / 06-26114521

Najaarsactie SEZ

Actiedoel:
*Gastlessen op theologische
scholen Cuba*

Betaalt u mee?
Giro 158116

SEZ, Postbus 273, 3370 AG Hardinxveld-Giessendam
tel. 0184 - 61 16 07 b.g.g. 0184 - 61 55 43
e-mail: sez@kiksafte.nl
www.sez.st
De bestuursleden van de SEZ behoren tot Prot. Kerk in Ned. (herv.),
Herst. Herv. Kerk, Chr. Geref. Kerken, Geref. Gemeenten,
Geref. Gemeenten in Ned. en Oud Geref. Gemeenten.

Een kinderbijbel voor mij?

Voor 5 euro maakt u mij blij!

Dank u, Luang-xie

Stichting China
Veenendaal

Stort uw bijdrage op

rekening 32 06 66

t.n.v. Stichting China

Postbus 1150, 3900 BD Veenendaal

2010

**Een goed begin
Voor uw gezin...**

**Bestel het ZONDAGboek!
Uitermate geschikt als
kerstgeschenk**

**bel 030 - 230 35 00
of mail: info@jouwbimbam.nl**

**Familie/ vakantiehuis
"Haus Irmgard" op de Hunsrück**
(Duitsland) ± 25 km vanaf de moezel en ± 25 km vanaf de Rijn.
25 slaappleatsen, onderverdeeld in
div. appartementen.

Ook per appartement te huur.
Tel: 0577 462038/ 06 20735340

Vakantieplannen voor D.V. 2010?

Hartelijk welkom op camping
De Verborgten Hoek. Ook 2 vak.
woningen en caravans te huur.

Fam. Wierda-Tuinier
Harich (dichtbij Oudemirdum)
kindvr. + activiteiten
z.i.e.h. tel. 0514-602065
www.deverborgtenhoek.nl

Graag komen wij in contact met iemand uit Genemuiden of omgeving die enkele uren per week onze zoon van 10 jaar met de diagnose "klassiek autisme" ondersteunende begeleiding wil bieden. Dit in het kader van zijn PGB. **Wij denken aan iemand met een opleiding SPW of hiervoor studierend.**

Kennis van of belangstelling hebben voor het werken met kinderen met een autistische stoornis is wel noodzakelijk.

Het aantal uren of dagdelen en de beloning in onderling overleg te bepalen.

Indien u hiervoor belangstelling heeft of nadere inlichtingen wenst dan verzoeken wij u ons te bellen onder telefoonnummer 038 3856831 (bij voorkeur na 19.30 uur).

**Nieuwe
waardevolle
uitgave
van
Gebr. Koster**

**Groot formaat
Geheel in kleur**

verkrijgbaar in de boekhandel

www.gebrkoster.nl

KO990

Uitgeverij Boekhandel

GK

Gebr. Koster

Nairacstraat 17, 3771 AW Barneveld
Tel. 0342 - 41 69 86

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ
Horssen bv

Dorpsstraat 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 - info@van-horssen.com
www.van-horssen.com

Het juiste adres voor:

Bijbels, Theologische boeken, Leesboeken
voor jong en oud, Voordeelboeken,
Tweedehands, CD's en bladmuziek.

Waardige en stijlvolle verzorging

*van begrafenissen met aandacht
voor persoonlijke wensen. In alle rust,
vertrouwelijk en met bescheidenheid.*

- opbaren met kistkoeling bij u thuis of in een voor u bekende aula
- dag en nacht bereikbaar en overal te ontbieden
- wij verzorgen alleen begrafenissen
- laatste verzorging van de overledene door een gediplomeerd verpleegster

Begrafenisverzorgers:

• H. de Jongh • P.H. van der Leer • D.D.E. Melieste

Begrafenisonderneming de Jongh

Hardinxveld-Giessendam:

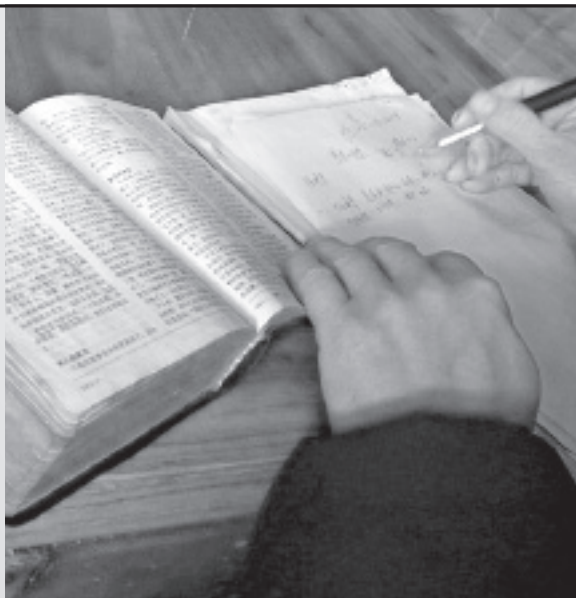
Reepijzer 5, Tel. (0184) 61 11 54

Waardenburg:

Kerkstraat 17b, Tel. (0418) 65 20 39

Christelijk onderwijs is nu nodig

Help het christelijk onderwijs in China.
Internaten zijn bedoeld als thuis.
Samen zorgen voor toekomstperspectief.
Uw bijdrage is meer dan een geschenk!

Stort uw gift op 3473. 76. 029 t.n.v.
Hudson Taylor/SBHC te Rhenen.

Voor info of voorlichting: Bel 06 200 13 173 of kijk op www.hudson-taylor.nl

Nieuw deel preken-serie...

Deel 2 uit de preken-serie
'Het Gepredikte Woord':
Ds. E. Venema
Voeg u bij deze wagen

10 preken

Prekenbundel voor het hele jaar:

- Geschiedenisstof: Filippus en de kamerling, Naäman, Johannes de Doper
- Gelegenheidsstof: oud- en nieuwjaar en voorbereiding HA
- Feeststoffen: lijden, pinksteren, advent

Aan te bevelen voor:

- persoonlijk gebruik
- leesdiensten
- oudere mensen: **grote, duidelijke letter**

Verschijnt binnenkort

Deel 1: **Liefde als uitnemendste gave**, ds CJ Meeuse **18,95**
Abonnees betalen 14,95 per deel.

uitgeverij en boekhandel
'de Ramshoorn'

Lange Vorststr. 21 Goes
(0113) 221909

www.ramshoorn.nl

ook verkrijgbaar in de boekhandel

BESTELSTROOK

Ja, hierbij bestel ik:

- ... ex. **Voeg u bij deze wagen**, ds. E. Venema 18,95
... ex. **Liefde als uitnemendste gave**, ds. CJ Meeuse 18,95
... ex. **abonnement: deel 1 en 2** 14,95 per deel (2 delen p/jaar)
... ex. **Onveranderlijke liefde**, 10 preken, ds. GM de Leeuw, 18,95
... ex. **In de schaduw van de Appelboom**, ds. J. Schipper 12,95 nu 7,95

Naam .....
Adres .....
Postcode .....
Woonplaats .....
Telefoonnr. ....

U kunt deze bon, in een envelop zonder postzegel, zenden aan: De Ramshoorn, Antwoordnummer 860, 4460 WB Goes

Orgelcentrum HET BINNENVELD
In- en verkoop van klassieke orgels

JOHANNUS
DOMUS
UNICO
CONTENT
EMINENT

Onze showroom is geopend op afspraak.

Wim en Jenny Achterstraat
Friesesteeg 56
3911 VR Rhenen
telefoon 0317 - 61 20 10

www.orgelcentrum.nl

**PSYCHOLOGENPRAKTIJK
BROUWER**

hulpverlening aan kinderen,
jongeren en volwassenen

RIDDERKERK
Verlengde Kerkweg 11

BARNEVELD
Wilhelminastraat 14

METEREN (GELDERMALSEN)
Dorpsstraat 18

Bel voor informatie of aanmelding:
0180 - 42 69 55
of kijk op www.psychbrouwer.nl